REFLEXIÓ SOBRE ACCESSIBILITAT I DIVERSITAT FUNCIONAL

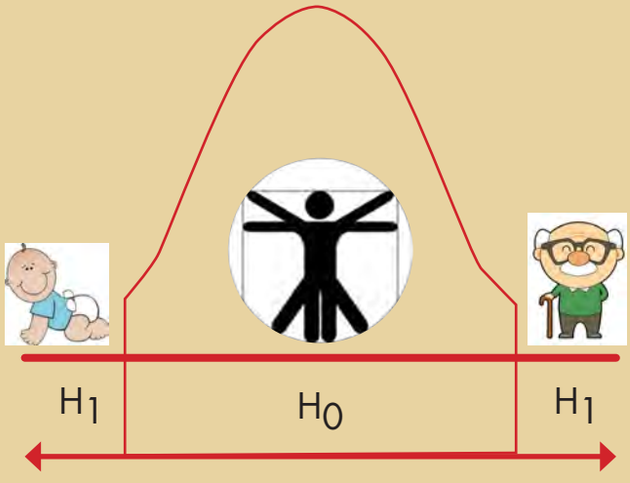
Després dels anys transcorreguts des de que es va començar a sentir a parlar i gestionar les qüestions referents a l'accessibilitat, no es pot negar que, tot i la gran tasca que s'ha fet al llarg d'aquests temps en diferents àmbits en què aquesta es fa necessària, si ens aturem a pensar per un moment en el que això significa realment, el que es voldria aconseguir i allà on es voldria arribar, mal ens pesi, això no pot fer més que tornar-nos a la realitat d'on veritablement som en aquest aspecte. És a dir, ens adonarem que la societat de les nostres ciutats es troba a molta distància de l'accessibilitat que necessitem.

Entre els diversos aspectes en què la normativa sobre accessibilitat ha evolucionat, es troba en la forma o denominació que fa de les persones a què aquesta havia de "protegir o beneficiar", i que passà del ben intencionat qualificatiu de minusvàlid a l'actual discapacitat. Tot i que ja fa molts anys que sentim parlar del Disseny Universal o Disseny per a tothom, potser ha estat aquest èmfasi que s'ha fet sobre les persones que es poden considerar incloses en aquest col·lectiu el que, a la llarga, ha portat a no entendre del tot o malinterpretar a qui realment van dirigits els beneficis d'una bona accessibilitat.

Si reflexionem per un moment i ens fixem en la població que circula pels carrers de les ciutats i pobles, fàcilment ens podrem adonar que existeix una marcada diversitat humana pel que fa a la "capacitat" de les persones. Aquesta diversitat no l'hem de veure tan sols referida a diferències culturals, idiomàtiques, religioses, etc, sinó a les característiques antropomètriques i funcionals de la població. Un aspecte, aquest, que no pot fer caure als dissenyadors en el fet i l'error de pensar en un model estàndard de població. Ans al contrari, atesa la diversitat de les persones no es l'excepció, sinó la regla general.

Però no hem de pensar, ni es pot posar tota la responsabilitat d'aquesta tasca a les espatlles dels tècnics i en el disseny universal com a base per assolir els nivells d'accessibilitat exigibles. Si més no, mentre que tots plegats no tinguem la idea clara de a qui va destinada aquesta "millora" de l'entorn urbà, edificacions, productes i serveis.

Plantegem aquesta reflexió des d'un altre punt. Es té en compta qui pot estar inclòs en aquesta diversitat funcional? En som conscients que, ja de petits, tot just en néixer no som capaços de poder fer res pels nostres propis medis? Quelcom similar, però en el sentit invers, perquè cada cop perdem més facultats, passa quan ens fem grans. Ningú es pot escapar d'aquests graus de funcionalitat diferenciada, o hauríem de dir "discapacitat"? Comencem i acabem el recorregut de la nostra vida amb una capacitat funcional, que no podem considerar com a excel·lent, i que es podria mesurar o situar en els extrems d'una campana de Gauss. I al ben mig d'aquesta

campana, aquest individu (inexistent) que sempre l'hem tingut a bé considerat com a estàndard.

Però aquest lloc que ocupa aquest individu dins la campana de Gauss, que equival al període de temps en el que gaudeix de "plenes" facultats, en són moltes les circumstàncies fortuïtes (accident, malaltia, embaràs, condicions de treball, etc.) que poden fer variar, temporalment o permanentment, la seva condició.

De tot això hauríem d'extreure que la "xifra" de persones que necessita un entorn accessible per a desenvolupar-se, fa que deixi de tenir sentit pensar en la necessitat d'haver de dissenyar per a un tipus d'usuari "estàndard o capacitat" que, en cap cas, representa a la majoria.

Oblidar-nos de l'usuari "estàndard" i pensar en la diversitat funcional de les persones, és el que ens permetrà preveure problemes que abans no vèiem i aportar solucions i millores que, d'altre manera, no seriem capaços de dissenyar. Perquè, si bé el món en què vivim es molt complex, no podem oblidar que, en molts aspectes, som nosaltres qui dia a dia el dissenyem i el construïm. Per tant, som també nosaltres els qui tenim a les nostres mans, no tan sols la possibilitat sinó també la responsabilitat, de fer possible que aquest disseny s'adapti a les circumstàncies actuals i estigui basat en quelcom tan important com és el principi d'inclusió de les persones. Sense oblidar que no som perfectes. Som reals. I aquesta realitat és el que marca la diferència de poder entendre com cal l'accessibilitat.

Fundació tarragona Unida
Lluís Roig
Arquitecte tècnic i enginyer d'edificació